

ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ ПРИ УКЛАДЕННІ УГОДИ ПРО ПРИМИРЕННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Поліщук А.С., здобувач ступеня вищої освіти магістра ННІ № 1 НАВС
Науковий керівник: **Письменний Д.П.**, професор кафедри
кримінального процесу НАВС, кандидат юридичних наук, професор

Чинним Кримінальним процесуальним кодексом України запроваджено інституту укладення угод у кримінальному провадженні, що підтверджує демократичний шлях розвитку нашої держави. Положення глави 35 КПК збільшують можливості сторін кримінального провадження в аспекті швидкого відновлення порушених прав.

Зважаючи на досвід реагування на правопорушення зарубіжних країн, українська держава намагається запровадити у власному законодавстві інститут відновного правосуддя. Як зазначають науковці одним із найбільш ефективних інструментів такого впливу є застосування методу медіації.

Питання укладення угоди про примирення між правопорушником і потерпілим, а також дослідження питань медіації висвітлюють у своїх працях Ю.В. Баулін, О.М. Боброва, В.І. Бояров, В.Д. Бринцев, В.М. Верещак, В.Т. Маляренко, Л.М. Лобойко, М.В. Лотоцький, М. І. Хавронюк та інші.

Стаття 468 КПК України передбачає можливість укладення угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим. [1]

Угода про примирення – це угода між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим, в якій узгоджуються умови відповідальності підозрюваного або обвинуваченого у разі вчинення ним дій, спрямованих на відшкодування шкоди, завданої кримінальним правопорушенням. [2, с. 327]

Відповідно до ч.1 ст.469 КПК домовленості стосовно угоди про примирення можуть проводитися самостійно потерпілим і підозрюваним чи обвинуваченим, захисником і представником або за допомогою іншої особи, погодженої сторонами кримінального провадження.[1] Саме тому, до процедури укладення угоди варто застосовувати метод медіації, оскільки він:

- а) є способом врегулювання спорів;
- б) у медіації бере участь третя незалежна сторона;
- в) необхідна добровільна згода сторін;
- г) суть медіації зводиться до пошуку компромісного рішення.[3, с.127]

Варто зазначити, що сьогодні українська законодавча база знаходиться лише на початковому етапі формування інституту посередництва при укладенні угод у кримінальному процесі, але в той самий час значна увага даному питанню приділяється теоретиками-процесуалістами.

Зважаючи на позитивний досвід застосування процедури медіації у зарубіжних країнах, таких як Австрія, Бельгія, Велика Британія, Норвегія, Німеччина, США науковці вважають доцільним запровадження медіації і в Україні.

Відповідно до Рішення Ради Європейського союзу від 15 березня 2001 р. «Про місце жертв у кримінальному судочинстві», медіацію в кримінальних справах слід розуміти як пошук, до або під час кримінального судочинства, взаємоприйняттого рішення між жертвою та правопорушником за посередництва компетентної особи (медіатора).[4]

Відповідно до статті 2 проекту ЗУ «Про медіацію» медіація – альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються в рамках структурованого процесу, самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх спору за допомогою медіатора. [5]

На нашу думку, значним кроком в процесі впровадження медіації в кримінально-процесуальне законодавство є прийняття Верховною Радою України постанови «Про прийняття за основу проекту Закону

України про медіацію». Згідно з якою, вказаний вище закон потрібно доопрацювати та внести на розгляд його на розгляд Верховною Радою України у другому читанні.

Для ефективного впровадження медіації в кримінальний процес, на нашу думку, потрібно ретельно опрацювати теоретичну та законодавчу базу, для того щоб врегулювати умови та процедуру застосування медіації в кримінальному провадженні, встановити межі медіації та її правовий статус, а також чітко окреслити коло кримінальних проваджень до яких доцільно застосовувати метод медіації.

Як зазначає Микитин Ю. застосування медіації у кримінальних справах спрямоване на вирішення наступних проблем:

- 1) гуманізації та демократизації правової системи;
- 2) вдосконалення та спрощення кримінального процесу;
- 3) доступу до правосуддя;
- 4) підвищення рівня довіри та поваги до суду та правоохоронних органів;
- 5) забезпечення прав та законних інтересів потерпілого та правопорушника. [6, с.34]

На думку Іщенка О.М., закріплення процедури медіації в кримінальному процесі є напрямом впровадження моделі відновного правосуддя, яке, по суті, доповнює офіційну форму правосуддя, залучаючи самі сторони кримінального конфлікту до подолання суспільно небезпечних наслідків вчиненого правопорушення. Головною метою вирішення цього конфлікту є не покарання винного, а усунення завданої шкоди шляхом досягнення консенсусу між його сторонами та збереження спокою в суспільстві. [3, с. 129]

Таким чином, даний інститут є важливою складовою розвитку кримінального процесуального законодавства, тому що він значно скорочує час здійснення досудового розслідування, забезпечує економію фінансових ресурсів, забезпечує потерпілому швидке відновлення порушених прав.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 зі змінами та доповненнями станом на 16.03.2017. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. коментар: у 2 т.–Т.2 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.; за заг. ред. В.Я. Тація та ін. – Х.: Пра-во, 2012. – 664 с.
3. Іщенко О.М. Медіація в кримінальному процесі: зарубіжний досвід та перспективи в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету, 2016, Серія ПРАВО. Випуск 39. Том 2.
4. Рішення Ради Європейського союзу від 15 березня 2001 року "Про місце жертв злочинів у кримінальному судочинстві" (2001/220/ЈНА)
5. Проект ЗУ «Про медіацію» від 27.03.2015 №2480.
6. Микитин Ю. Медіація – ефективна складова кримінального процесу/ Ю.І. Микитин // Відновне правосуддя в Україні. Щоквартальний бюлетень. – 2007. – № 1. – С. 33-35.